Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

з теми **Розвиток ділового туризму в Україні та світі**

Виконала: здобувачка вищої освіти
освітньої програми Туризм
242 Туризм
денної форми здобуття вищої освіти
Вітрак Вікторія Андріївна

Керівник: **Ковтуник Інна Іванівна**

к.геогр.н., старший викладач кафедри
туризму та готельно-ресторанної справи

Рецензент: **Лисак Володимир Юрійович**
к.е.н., доцент, завідувач кафедри
менеджменту

Кам'янець-Подільський, 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП 3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ 5
1.1. Діловий туризм: поняття, компонентна структура 5
1.2. Зародження та розвиток ділового туризму 19
1.3. Складові інфраструктури ділового туризму 25
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 31
2.1. Сучасний стан ділового туризму в Україні 31
2.2. Вплив ділового туризму на ефективне управління організацією 36
2.3. Сучасні тенденції і проблеми розвитку ділового туризму в Україні 41
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ У СВІТІ 49
3.1. Загальна характеристика розвитку ділового туризму у світі 49
3.2. Міжнародні асоціації ділового туризму і професійні спілки 59
3.3. Сучасні тенденції розвитку світового ринку ділового туризму 65
ВИСНОВКИ 73
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 76

ВСТУП

Актуальність дослідження. Діловий туризм посідає одне з пріоритетних місць серед різноманітних видів туризму, який приваблює, перш за все, ділові кола споживачів відповідного туристичного продукту. Існує ряд факторів, які суттєво впливають на вибір певної основної та додаткової послуги, обрання країни, місця перебування та задоволення ряду інших потреб ділової людини.

На сьогоднішній день діловий туризм належить до найбільш видатних феноменів XXI ст. і є основним сегментом ринку гостинності. Згідно з прогнозами ВТО, у найближчі десять років у світі очікується справжній бум бізнес-туризму, що зумовлює нагальну необхідність досліджувати ситуацію на ринку туристичних послуг, аналізувати позитивні та негативні факти, з'ясовувати фактори впливу на результати та наслідки реалізації певних планів, заходів тощо.

Діловий туризм є однією з основних і швидко зростаючих галузей світової економіки. Завдяки безпрецедентному швидкому зростанню діловий туризм визнаний економічним явищем XX століття. Діловий туризм відіграє важливу роль у розвитку національної економіки та сприяє її інтеграції у світовий економічний ринок. Без активного обміну інформацією, без оволодіння новими технологіями, без підвищення кваліфікації з бізнес-освіти на всіх рівнях, без участі в міжнародних конференціях, семінарах, виставках неможливий сучасний бізнес. Всі ці показники входять в сферу ділового туризму. Через цю галузь в економіку вливаються нові ідеї, завойовуються нові ринки.

За останні десять років ця галузь інтенсивно розвивалася у світовій туристичній сфері, і її доходи займають високу частку в структурі доходів від міжнародного туризму, в деяких країнах вони відіграють важливу роль у національному бюджеті, а в деяких провідну роль відіграє ситуація.

Відповідно, в останні десятиліття зовнішньоекономічна географія проводила дослідження зародження та розвитку ділового туризму, основний

показник статистики Всесвітньої туристичної організації – швидкість прибуття, прибутковість.

Метою дипломної роботи бакалавра є висвітлення питань, що пов'язані з аналізом теоретичних розробок по питанню розвитку ділового туризму, поняття про діловий туризм, класифікація та значення ділового туризму, сучасний стан розвитку ділового туризму в Україні та за кордоном.

Для досягнення окресленої мети вирішувалися наступні **завдання**:

- розглянути теоретичні основи розвитку ділового туризму;
- проаналізувати особливості розвитку ділового туризму;
- охарактеризувати сучасний стан і перспективи розвитку ділового туризму в Україні та за кордоном.

Об'єкт дослідження – діловий туризм як сучасний напрям підвищення конкурентноспроможності території.

Предметом дослідження даної бакалаврської роботи виступає аналіз сучасного стану розвитку ділового туризму в Україні і світі.

Методи дослідження. Наукова робота виконана за допомогою наступного методичного апарату: історичного методу, методу аналізу літературних джерел, статистичного методу.

Структура роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури.

ВИСНОВКИ

Частка ділового туризму в структурі доходів від міжнародного туризму зростає. Це робить регіон привабливим для розвитку різноманітних форм заснування та додаткового підприємництва на світовому ринку туристичних послуг. З іншого боку, концепція інноваційного розвитку світової економіки на основі глобалізації, інтеграції та співпраці створила сприятливі умови для участі України в міжнародному туризмі, розвитку нових туристичних напрямків, внутрішнього туристичного ринку, що стимулюватиме макроекономічне зростання.

Сучасний туризм комерційного призначення став найперспективнішим видом туризму завдяки його міжсезоння, передбачуваності, клієнтоорієнтованості та високого доходу. Основною перешкодою для розвитку ділового туризму є відсутність належної готельної бази. Інфраструктура та інформаційне обладнання туристичних об'єктів не відповідає сучасним вимогам.

У той же час, матеріально-технічні основи будинків престарілих застаріли. У туристичній галузі бракує кваліфікованих кадрів з відповідним досвідом. Відсутня злагоджена система просування українських туристичних продуктів на світовий ринок, бракує реклами українських курортів.

Звичайно, особливого значення набула проблема пошуку джерел фінансування всієї туристичної галузі, особливо розвитку ділового туризму. Україна все більше приєднується до міжнародних організацій для проведення європейських і світових форумів, спортивних змагань і чемпіонатів, їй необхідно швидко змінити ситуацію та покращити свої послуги для розвитку ділового туризму.

Висновки. Міжнародний діловий туризм становить важливу складову світової економіки, яка сприяє створенню нових робочих місць, збільшенню обсягів зовнішньої торгівлі та залученню інвестицій, розвитку суміжних галузей, таких як готельно-ресторанний бізнес, транспорт тощо. Особливості

міжнародного ділового туризму включають специфічні потреби та цілі ділових туристів, такі як: доступ до сучасних бізнес-інфраструктур, комфортне проживання в ділових готелях, можливість проведення важливих ділових зустрічей і заходів, а також доступ до швидких і надійних транспортних засобів. Розвиток інфраструктури, конференц-центрів, бізнес-готелів, а також пропозиція спеціалізованих послуг для ділових туристів є ключовими аспектами успішного розвитку ділового туризму.

Ділові туристи кажуть, що вони частіше (62%) у 2022 р. поєднували ділові та особисті подорожі (тобто подорожі з метою відпочинку), ніж у 2019 р., 42% додають додаткові дні відпочинку до своїх ділових поїздок, а 79% цих мандрівників зупиняються в одному й тому самому житлі під час ділової та туристичної частин своєї подорожі. Тому важливо враховувати побажання туристів щодо планування турів, які спрямовані на реалізацію бізнес-цілей, у сукупності з рекреаційними можливостями традиційного відпочинку. У створенні методичного підґрунтя для планування гібридних турів, на наш погляд, полягають перспективи подальшого наукового пошуку

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, сьогодні діловий туризм є одним із провідних і динамічно розвинених видів світового туристичного бізнесу, що підтверджено історичними фактами та аналізом сучасного стану цього виду туристичних послуг. При цьому варто враховувати зовнішні та внутрішні фактори розвитку країн світу, які є намір відвідати, адже необхідність врахування факторів безпеки є одним із найвагоміших чинників для розвитку ділового туризму в усіх його проявах (бізнес-тури, інсентив-тури, фестивалі та інша різноманітність ділового туру). Сучасний туризм із діловою метою стає найбільш перспективним видом туризму в силу своєї позасезонності, прогнозованості, орієнтації на клієнта з високим рівнем доходу. Завдяки небачено швидким темпам росту кількості ділових контактів, сфера ділового туризму у світі оформилась в самостійну високоприбуткову галузь економіки, яка має свої асоціації, друковані видання, наукові й освітні установи. Важливе значення для розвитку цього виду туризму має стан інфраструктурного

забезпечення подорожуючих, ділових кіл, що зумовлює приділяти увагу якості, зокрема, готельних, ресторанних послуг.

Для забезпечення вимог спеціальних фахових заходів, зокрема участь у проведенні або відвідування виставкових заходів, ярмарок, виникає потреба в спеціальному обладнанні, інженернотехнічних засобах, сучасних іннноваційних комунікаціях.

Таким чином, можливо констатувати про перспективи розвитку сегменту ділового туризму в країнах світу, його вплив на мотивацію до удосконалення методів, засобів і технологій організації та безпосереднього надання відповідних послуг із урахуванням потреби комплексності, системності та інноваційних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Александрова А.Ю. Международный туризм: Учебник. М. : Аспект Пресс, 2004. С.185
2. Андренко І.Б. Діловий туризм: навчальний посібник / І.Б. Андренко : Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова. Харків : ХНУМГ, 2014. 165 с.
3. Безуглий В.В. Сучасні тенденції розвитку ділового туризму в країнах Європейського союзу / В.В. Безуглий, А.М. Білозоров // Вісник Львівського університету. Серія : Міжнар. відносини. 2012. Вип. 29. Ч. 1. С. 9-13.
4. Бізнес-тури: індивідуальний підхід проти неякісного мас-маркету. [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://hubs.ua/business/ biznes-turiindividual-nij-pidhid-proti-neyakisnogo-masmarketu-146038
5. Галасюк С.С. Бізнес-готелі на ринку ділового туризму Одеського регіону / С. С. Галасюк // Інфраструктура ринку: науковий практичний журнал. Вип. 5. Одеса : Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2017. С. 139-145.
6. Галасюк С.С., Мартинова Н.С. Моніторинг розвитку ділового туризму у світі. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 50. С. 98-105. DOI: https://doi.org/10.32843/infrastruct50-16.
7. Галасюк С.С. Особливості функціонування бізнес-готелів в Одеському регіоні / С.С. Галасюк, К.В. Царенко // Економіка, фінанси та управління : проблеми та сучасні шляхи розвитку: матеріали підсумкової міжнародної науково-практичної конференції, 25-26.12.2015 р. У 3-х частинах. – Львів : Львівська економічна фундація, 2015. Ч. 2. С. 78-81.
8. Галасюк С.С., Цимбаліст О.Ю. Світові та національні тенденції розвитку ділового туризму. Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., 15-16 грудня 2017 р. Дніпро: НО «Перспектива», 2017. Ч. 1. С. 9-12.

9. Гарас І.О., Гарас О.М. Сучасний стан розвитку ділового туризму в туристичних регіонах світу. Причорноморські економічні студії. 2017. Вип. 23. С. 6-10.
10. Головко О.М. Організація готельного господарства: навч. посіб. / О.М. Головко та ін. К. : Кондор, 2012. 338 с.
11. Горіна Г.О. Конкурентоспроможність країн у туристичній галузі: нові підходи до визначення. Вісник хмельницького національного університету, № 4, Т. 1, 2015. С. 203-207.
12. Даниліна С.О., Коцюрубенко Г.М., Шикіна О.В. Фінансово-економічні наслідки пандемії для світової туристичної галузі. Причорноморські економічні студії. 2020. № 52 (1). С. 29-34.
13. Денисенко М. П., Геньбач Д. Д. Сучасний стан та перспективи розвитку ділового туризму в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 19. С. 23-28.
14. Дехтяр Н.А. Тенденції розвитку світового ринку ділового туризму / Н.А. Дехтяр // Проблеми економіки № 1, 2014, Світова економіка та міжнародні відносини, 2014. С. 43-51.
15. Жученко В.Г. Особливості організації ділового туризму в Україні та сучасний стан його розвитку / В.Г. Жученко, К.Д. Діденко // Економіка, фінанси, право: інф.-аналіт. журнал. – 2012. – № 12/ 2. – С. 13–15.
16. Зима О.Г. Інсентив туризм як приклад успішно го менеджменту організацій / О.Г. Зима, Н.В. Кузьминчук // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2012. Вип. 1 (2). С. 275-282.
17. Кацемір Я. В. Діловий туризм як важливий напрям економічної діяльності в розвитку Китаю. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2022. № 34. С. 11-16.
18. Квартальнов В.А. Туризм: Учебник. М. : Финансы и статистика, 2004. С.279.

19. Кляп М.П. Сучасні різновиди туризму: навч. посіб. / М.П. Кляп, Ф.Ф. Шандор. К. : Знання, 2011. 334 с.
20. Коваль О.А. Системний аналіз ділових послуг в Україні та аргументація створення бізнес готелей в столиці / О.А. Коваль, І.І. Васьковська [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.sworld. com.ua/konferm2
21. Конон Н.Є. Міжнародний бізнес-туризм: інтерпретація дефініції та перспективи розвитку у XXI ст. / Н.Є. Конон // Вісник ДНУ. Серія: Світове
22. господарство і міжнародні економічні відносини. 2012. Вип. 4. С. 89-98.
23. Кузик С.П. Географія туризму: навч. посіб. / С.П. Кузик. К. : Знання, 2011. 271 с.
24. Мазуренко О.К. Інформаційно-методичне забезпечення діяльності туристичної галузі в сучасних умовах [Текст] / О.К. Мазуренко, О.С. Заворуєва // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : О.В. Ярощук (голов. ред.) та ін. Тернопіль : Видавн.-поліграф. центр Тернопільського національного економічного університету «економічна думка», 2016. Том 25. № 1. С. 45-50.
25. Мальська М.П. Економіка туризму: теорія та практика [Текст]: підручник / М.П. Мальська, М.Й. Рутинський, С.В. Білоус, Н. Мандюк. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 544 с.
26. Мальська М.П., Худо В.В., Цибух В.І. Основи туристичного бізнесу: Навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. С.28.
27. Makar O. Business tourism: a prospective direction of tourist activity. Mechanism of an economic regulation. 2023. № 1(99). С. 86-92. DOI: https://doi.org/10.32782/mer.2023.99.14
28. Масляк П.О. Рекреаційна географія: навч. посіб. / П.О. Масляк. К. : Знання, 2008. 343 с.

29. Москвяк Я.Є. Професійно-діловий туризм в Україні – перспективи розвитку. Вісник Хмельницького національного університету. Серія: «Економічні науки». 2021. № 5. Том 1. С. 63-71. DOI: https://www.doi.org/10.31891/2307-5740-2021-298-5(1)-11
30. Москвяк Я.Є. Європейський досвід у розвитку та просуванні ділового туризму в туристичній сфері України. Development Service Industry Management. 2023. № 3. С. 40–46. DOI: https://doi.org/10.31891/dsim-2023-3(6)
31. Музичка Є. О. Тенденції розвитку світового ринку MICE-туризму. Ефективна економіка. 2019. № 2. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.2.58.
32. Музичка Є. О., Петренко В. А. Стан і тенденції розвитку ділового туризму в Україні. Економіка та держава. 2018. № 1. С. 55-60.
33. Нікітенко С.І. Діловий туризм в Україні: проблеми та перспективи розвитку / С.І. Нікітенко // Наукові праці. Том 52. Вип. 39. С.139-143.
34. Пандяк І.Г. Сучасний стан та проблеми розвитку інфраструктури ділового туризму в Україні / І.Г. Пандяк // Вісник Львівського університету. Серія географічна. 2007. Вип. 34. С. 183-188.
35. Погуда Н.В., Стрижак О.О. Туризм 2022 року : аналіз та перспективи розвитку. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2023. Т. 34(73). № 1. С. 23-32. DOI: https://doi.org/10.32782/2523-4803/73-1-4
36. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Збірник нормативно-правових актів / За заг. ред. проф. В.К.Федорченка; Київ. Університет туризму, економіки і права. К. : Юрінком Інтер, 2002. С. 34.
37. Прокопишин-Рашкевич Л. М., Назаренко А. В. Діловий туризм як перспективний напрям туристичної діяльності в Україні. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління». 2021. Вип. 5. № 1. С. 86-95. DOI: https://doi.org/10.23939/semi2021.01.086

38. Прохорчук І.В. Теоретичні аспекти розвитку міжнародного ділового туризму в Україні / І.В. Прохорчук // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – Вип. 110 (Частина ІІ), 2012 с. С. 116-123.
39. Статистичний щорічник України за 2003 рік. Київ : Консультант, 2004. С.520-521.
40. Сущенко О., Касенкова К. Територіальний брендинг як інструмент розвитку туристично-рекреаційного комплексу. Економічні інновації. 2019. Т. 21. № 2 (71). С. 139-149.
41. Титова Н.В. Діловий туризм в Україні: основні проблеми розвитку та шляхи їхнього вирішення. Економіка і менеджмент культури. 2013. №1. С. 67-74.
42. Туризм як національний пріоритет : Колективна монографія за редакцією І.М. Писаревського. Х. ХНАМГ, 2010. 284 с.
43. Уліганець С.І. Перспективи розвитку ділового туризму / С.І. Уліганець, О.Ю. Дмитрук, О.Г. Стригун // Географія та туризм: наук. збірник / Ред. кол.: Я.Б. Олійник (відп. ред.) та ін. К. : Альтерпрес, 2010. Вип. 6. С. 117-122.
44. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні: Навчальний посібник. К. : Вища шк., 2002. С.141.
45. Федорченко В.К., Лук'янова Л.Г., Дорошенко Т.Т., Мініч І.М. Уніфіковані технології готельних послуг : Навчальний посібник. К. : Вища школа, 2001. С.13-14.
46. Федорченко В.К., Мініч І.М. Готельне господарство: основні показники, оцінка якості послуг : Навчальний посібник. Київ : Логос, 1999. С.16.
47. Фрей Л. В. Стан і проблеми розвитку ділового туризму: зарубіжний і вітчизняний досвід. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 15. С. 31-35.
48. Худавердієва В., Мерчанський В. Міжнародний туристичний обмін з діловими цілями як різновид зовнішньоекономічних зв'язків.

Економічний дискурс. 2022. Вип. 3–4. С. 92–105. DOI: https://doi.org/10.36742/2410-0919-2022-2-9

49. Черепанова А.В. Бізнесготель як елемент інфраструктури ділового туризму / А.В. Черепанова, С.С. Галасюк // Розвиток сталого туризму: виклики і можливості для туристичного та готельно-ресторанного бізнесу: матеріали круглого столу та студентської науково практичної конференції (м. Одеса, 12 квітня 2017 р.) / Одеський національний економічний університет. Одеса: ОНЕУ, 2017. С. 162-166.
50. Шикіна О. В., Гончаренко Я. Є., Ремігайло І. Ю. Шляхи розвитку ділового туризму у період пандемії. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 50. С. 213-219. DOI: https://doi.org/10.32843/infrastruct50-35
51. Tourism and Hospitality in Conditions of Digital Economy: Problems and Perspectives: monograph / K. Naumik-Gladka, O. Sushchenko, O. Stryzhak [et al.]. Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2023. 233 p.
52. Офіційний сайт Світової асоціації ділового туризму (Global Business Travel Association). URL: http://www.gbta.org/
53. Офіційний сайт Міжнародної асоціації конгресів і конференцій (International Congress and Convention Association). URL: https://www.iccaworld.org
54. Офіційний сайт Світової асоціації ділового туризму (Global Business Travel Association) [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gbta.org/ Pages/default.aspx.